

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 14427
Tarih : 14.10.2025

35101

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat KURUM tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ayten KORDU

Tunceli Milletvekili

Dersim'in Pülümür ilçesinde yer alan Hel Dağı, Bağır Dağı ve çevresi, sahip olduğu biyolojik çeşitlilik, kültürel miras ve inançsal değerleriyle Türkiye'nin en özgün doğal alanlarından biridir. Bu bölge, 23 Temmuz 2023 tarihinde "Nitelikli Doğal Koruma Alanı" (doğal sit alanı) ilan edilmiş olmasına rağmen, son dönemde burada madencilik faaliyetlerinin arttığı ve yeni ruhsat sahalarının açıldığı yönünde ciddi iddialar bulunmaktadır.

Hel Dağı ve Bağır Dağı, Munzur Dağları ekosisteminin birer alt havzasında yer almakta; Fırat Havzası'nı besleyen en önemli su kaynaklarını barındırmaktadır. Bölgede 2.000'den fazla bitki türü saptanmış, bunların yaklaşık beşte birinin endemik olduğu belirlenmiştir. Sarı horoz gülü gibi dünyada nadir görülen türler bu alanda varlık göstermekte, ayrıca vaşak, yaban keçisi ve çengel boynuzlu dağ keçisi gibi koruma altındaki türlerin yaşam alanı bulunmaktadır.

Bölge aynı zamanda, geçimini büyük oranda küçükbaş hayvancılıkla sürdüren üreticilerin kullandığı mera alanlarını ve yaylaları da kapsamaktadır. Bu alanlar, yalnızca ekonomik faaliyetlerin değil, yüzyıllardır süregelen geleneksel üretim biçimlerinin, toplumsal dayanışmanın ve kültürel sürekliliğin de merkezindedir. Maden çalışmalarının bu meraları ve yaylaları işgal etmesi, hem ekosisteme hem de yerel halkın geçim kaynaklarına doğrudan zarar verme riski taşımaktadır.

Bununla birlikte, Hel Dağı ve Bağır Dağı çevresinde başlatıldığı bildirilen maden arama, sondaj ve aktif krom madeni çalışmaları, hem ekosistem hem de kültürel miras açısından büyük tehdit oluşturmaktadır. Bu faaliyetlerin çoğunun Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci tamamlanmadan yürütüldüğü, 3213 sayılı Maden Kanunu kapsamında dördüncü grup (özellikle krom) maden ruhsatlarının verildiği ve bu durumun 2872 sayılı Çevre Kanunu ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümleriyle çelişebileceği yönünde kamuoyunda ciddi endişeler bulunmaktadır.

Ayrıca bölge, Alevi inancı açısından kutsal kabul edilen alanları barındırmaktadır. Bağır Dağı bu inanç sisteminde özel bir yere sahiptir. Dolayısıyla bu alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri yalnızca doğayı değil, inançsal mirası ve toplumsal barışı da tehdit etmektedir.

Anayasa'nın 56. maddesi, devlete çevreyi koruma görevi yüklemektedir. Buna karşın, "Nitelikli Doğal Koruma Alanı" statüsüne sahip Hel Dağı, Bağır Dağı ve çevresinde çevre mevzuatına uygunluk konusunda ciddi belirsizlikler bulunmaktadır. Bu nedenle kamuoyunun bilgilendirilmesi ve hukuki süreçlerin şeffaf biçimde açıklanması zorunludur.

Bu bağlamda;

- 1) Dersim'in Pülümür ilçesi sınırlarında yer alan Hel Dağı, Bağır Dağı ve çevresinde son beş yıl içinde hangi kişi veya şirketlere hangi maden türleri için ruhsat verilmiştir? Bu ruhsatların toplam alanı ve süresi nedir?
- 2) Hel Dağı ve Bağır Dağı çevresinde yürütülen krom madeni işletim faaliyetleri için Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci başlatılmış mıdır? Başlatıldıysa hangi aşamadadır ve kamuoyuna açık rapor hazırlanmış mıdır?
- 3) ÇED süreci tamamlanmadan Hel Dağı veya Bağır Dağı bölgesinde fiilen maden arama, sondaj ya da hazırlık çalışması yapıldığı tespit edilmiş midir? Edildiyse hangi idari yaptırımlar uygulanmıştır?

- 4) “Nitelikli Doğal Koruma Alanı” statüsüne sahip Hel Dağı ve Bağır Dağı çevresinde madencilik faaliyetlerine izin verilmesinin yasal dayanağı nedir? Bu izinler hangi kurumların onayıyla verilmiştir?
- 5) Bakanlığınız, Hel Dağı, Bağır Dağı ve Pülümür Havzası’ndaki maden faaliyetlerinin Munzur ekosistemi, su kaynakları ve biyolojik çeşitlilik üzerindeki etkilerine ilişkin bir çevresel etki analizi hazırlamış mıdır?
- 6) Hel Dağı ve Bağır Dağı çevresinde yapılan madencilik faaliyetlerinin yeraltı su kaynakları, akarsular ve Fırat Havzası’na akan kollar üzerindeki etkileri düzenli olarak izlenmekte midir? Tespit edilen kirlilikler karşısında hangi önlemler alınmaktadır?
- 7) Bakanlığınızın denetimleri sonucunda, Hel Dağı ve Bağır Dağı çevresindeki maden projelerinin Anayasa’nın 56. maddesi ve Çevre Kanunu’na aykırılık teşkil ettiği yönünde herhangi bir tespit yapılmış mıdır?
- 8) Bu bölgedeki maden ruhsat sahalarının, yöre halkının geçim kaynağı olan mera ve yaylaları kapsayıp kapsamadığına ilişkin Bakanlığınızın elinde güncel bir tespit bulunmakta mıdır? Söz konusu alanlarda yürütülen maden arama ve işletme faaliyetlerinin, 4342 sayılı Mera Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili çevresel düzenlemelere uygunluğu konusunda Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından herhangi bir inceleme veya denetim yapılmış mıdır?